

Бүгү чурттарың, пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Соединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 225 (1907)

1975 чылдың сентябрь 25, четверг

1925 чылда үндүрүлгөттөгөн

Өртөө 2 көп.

РСФСР-НИН МИНИСТРЛЕР ЧӨВҮЛЕЛИНГЕ УЖУРАЖЫШКЫН

Россия Федерациясының чаазаңч чалааны-биле Совет Эвилелинде чоруу турар Рейнланд-Пфальц чериниң (ГФР) премьер-министри, Христиан-демократтыг эвилелиниң (ХДЭ) даргазы Г. Кольду СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүңүгө кандидат, РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң даргазы М. С. Соловьев сентябрь 23-те хулаас алган.

Ажыл-херекти болгаш ажыл байдалга эрткен беседа үезинде каймак-ла таланың сонуураалдын айтырмалары чугаалап көргөн. СССР-ниң болган ГФР-ниң чаагай кожа-халба харызааларже чүткүдүтүн онзалап демдагылаан.

(СЭТА)

МИЛЛИОННАРНЫҢ КҮЧҮЛҮГ ШИМЧЭЭШКИНИ

Стахановчу шимчээшкинниң 40 чылынга тураскааткан Бүгү-эвилелин эртем-практиктик

к о н ф е р е н ц и я з ы

Баштайгы беш чылдарының Стахановчу шимчээшкинниң 40 чылынга тураскааткан Бүгү-эвилелин эртем-практиктик конференциязы

Баштайгы беш чылдарының Стахановчу шимчээшкинниң 40 чылынга тураскааткан Бүгү-эвилелин эртем-практиктик конференциязы. Стахановчу шимчээшкинниң 40 чылынга тураскааткан Бүгү-эвилелин эртем-практиктик конференциязы.

АЖААЛДА ДООЗУЛГАН

Кызыл районда «Суклан» совхозтун ажил-ишчилери тараа ажаап алышканын дооскан. Кызыл район ажилдары чугаалап бэрин совхозтун директору Г. С. Юртаевтен дилдэнис.

— СЭБП-ниң XIV съездинде күш-ажылчы чедип-кенирлерга ужурамыр дэш совхозтун механизаторлары болгаш тараажылары кызымак аждаан түнелинде тараа ажаап алышканын доостувус. 3750 га тараа културалары ажааптынган, оон бир гектарында 3,8 центер бүртүттү алаан. 750 тона урезини урган, амгы үедө оону арылган турар. 600 тона тараа урезинге орзаар—деп, Григорий Степанович өзгенде демдагылаан.

Амгы үедө ховунун ажил-ишчилери савап болуп, пресстеп, агыс аңдарындамын чорудуп турар. 2550 гектар шадун савап болуп, пресстөөш, 497 тоннаны козанаарга саортуп чедирген. Агыс аңдарындамын 12 трактор бүртүрүдү ажаалдан турар. 1300 гектар чери чарар тургаш, дүүнге чедир 1230 га чедирген, бөгүн планын күтүсчүрлер.

Кызыл район башкы институтун студентлери 25 күн савап беттелгенде ак сөткүдиг ажаалдан, мактамын турар.

Дүжүт ажаалданын дооскаш, аске ажил-агыйларын тараажып ажаалданын дүрдөдери-биле 8 комбайнны чорутканын бис. Олар Каа-Хем районун «Бурунгар», «Кызыл туу» совхозтарында ажаалдан турар.

Улуг-Хем районун совхозтарында күсүк хову ажаалданын организире чоруп турар. «УТКА 25 чылы», «Ак-Турут» совхозтар районда бир дугаарында тараа ажаалданын дооскан.

«УТКА 25 чылы» совхозтун комбайнерлери эки ажаалдан. Олар 3620 гектар тараа култураларын ажааган, 1.500 тонна тарааны бастырып алган. Ангыстарда савап беттелген, чер чарар ажил аждаа уламчылашкан. Дүүнге чедир 960 гектар агыс аңдарынын, илде 18 агрегат ажаалдан турар.

«Ак-Турут» совхозтун ажил-ишчилери 2479 гектар тараа култураларын ажаап дооскан, 750 гектар агыс аңдарын аңдарган.

1975: БЕШ ЧЫЛДЫҢ ДООЗУКУЧУ ЧЫЛЫ

Ак-Довурак ийги ээлчег

ҮЕ ДАЛАШТЫРЫП КЕЛГЕН

СЭКП-ниң XXV съездини күш-ажылчы белектер-биле уткууру дэш чарыш бүтү туртта калбарган хаймышканын ажил-иштин бо хүнеринде «Тыва даг-дугу» комбинатын II ээлтинге түдүп доозун, он ажилдагы киелери дэш ажил Ак-Довурак хоорайда кылган дугу чоруп турар. Ийги ээлчинге ажилдагы кире-ринге чедир санын хонуктар артык, мынчанга он кылды турар кижилер ийн дакыр күженишкени-биле ажаалдан турарын айтыры чугула.

Ийги ээлчинге ажаалдан болгаш оон күтүлери шингээр алып ужурап элчилер болгаш ажилдакчылар бо хүнерде база кызымак ажаалдан турар.

Комбинаттын ийги ээлтинге ажилдар ажилчыларын, кичирер-техниктер ажилдакчыларын чегчелде элчиле. Инженер-техниктер ажилдакчыларын чамдыкын «Урал даг-дугу» комбинаттан-ла чалаан. Технология талазы-биле мергежил ажилчыларын республика иштинге белектер, өөрчүлүр керелдери болуп ам-ла 114 кичире өрелди алып артык. Бизди турбулу өрелди, белектер казыларың артык ажил ичканын калган чоруп турар таражылар база бар-белекте эрткен 240 кичирин 70-и ажаалдан үнгөн. Оң кол чылааган — ажилчылар турттаар оран-сава-биле бол-

гаш уругулар алап черлери-биле оларын хандырбаашыла. Октябрь 1-ден эгелер ийги ээлчинге ажилдакчылар ажил-иштинге чоруп турар. Ажилдагы кире-ринге тараажылар керелдери. Ажилдагы кире-ринге тараажылар керелдери. Ажилдагы кире-ринге тараажылар керелдери.

Полескийн машина түдүпун заводунан ам-ла 160 конвейер келер. Амгы үедө оон келген конвейерлери доораан-на элтеп, тургузуп турар. Вентилляция камеранын шентин «чүрээ» дээр чоктук. Бизда биөөзе-ле 1 шанта 313 кубометр агаар арылган 14 конвейер бар. Бо хүнерде мында тары ажил чорутканын элчиле. Камеранын чорутканын элчиле. Камеранын чорутканын элчиле.

Г. ЖДАНОВ, фабриканың техникти кылдырганначыны.

чыланын дүвүрөөс аржажок. Сентябрьның эгезинде Ак-Довурактын партия ажил-агы активини хураалыга СЭКП Тыва обкомунун VI пленумунун түнелери-биле холбаштыр партиа организациынның капытал түдүгү байдалы экижидер дэш соругларын ийн дугайда айтырмыш чугаалашкан. Эрткен 7 айларын түнелер-биле алырга, түдүктүр 10,3 миллион рубль капытал салымчынын чартымын дэвезин шингээди алаан. Ам бо хүнерге чедир 12, 13, 7, 21, 24, 20 дугаарлыг партия, технологтуг, электротехникти, санитарикти 6000 хире дериг-херекселерин 3000-у хинаттынган болган оларын шепен ажаалдарынын графиги тургустунган.

Ак-Довурак ийги ээлчингн түдүпун ажаалдан улам дүрдүрлеп, ажаа керектин дүрдүр-херекселерин чегчелде дэш бүтү күшүн мөчөөн турар. «Тыва даг-дугу» комбинаттын ийги ээлтинге күтүлү элчилерин, ажаалдан элчилерин ажилдакчылар шингени белекделдире.

Г. ЖДАНОВ, фабриканың техникти кылдырганначыны.

Бичел-оол Чокутуу кайы ажаалдан турар эш-өүрү Шаңчының шалымчы дежер. Ол «Найрал» совхозка 1959 чылдан бээр механизатор болуп ажаалдан келген. Мергежилы бедалы, 1962 чылда Балгазының механизация учулшенин база казан доозуп алган.

Коммунист Бичел-оол Чокутуу ам төрөз совхозуңуң шөлдөринден 521 га черин тараанын чидирит чокка ажааган. Хүндө нормазын 120 хуу күүседип турар.

ЧУРУКТА: Бичел-оол Чокутуу ажил үезинде.

В. ТАРТАКНЫҢ ФОТОСУ

ХАРЫЫСАЛГА ЧОКТУҢ УРЖУУ

Бич-Хем районда «Хаалы» колхозтун шөлдөрине тараанын баштайгы хүнерде 16 комбайн ажаап ал эгелен. Оларын колдуу-ла бир-иби селен ажаалдан чаа комбайннар. Улаткан чок болганда комбайн урезин, «чыскалдан» үнүп эгелен. Ам мырылал 8-ле комбайн шөлдөдө чоруп турар. Оскелери урезиниңиң журунда анаа турар. Сентябрьны колхозтун удуруткучуларын тараанын контрол-даван. Мынчанга эки сентябрийнээ комбайнлары ожуве чыдаар. Олар ам кез ажаа турар ужура тараажылар, тараалар ажаага кирер айыл тургустунуп турар. Чүдө дээрге эрткен чылдын база дүжүттү мынчаар чылын чок ажаап, уламдыктырн турган

Бич-Хем районда «Хаалы» колхозтун шөлдөрине тараанын баштайгы хүнерде 16 комбайн ажаап ал эгелен. Оларын колдуу-ла бир-иби селен ажаалдан чаа комбайннар. Улаткан чок болганда комбайн урезин, «чыскалдан» үнүп эгелен. Ам мырылал 8-ле комбайн шөлдөдө чоруп турар. Оскелери урезиниңиң журунда анаа турар. Сентябрьны колхозтун удуруткучуларын тараанын контрол-даван. Мынчанга эки сентябрийнээ комбайнлары ожуве чыдаар. Олар ам кез ажаа турар ужура тараажылар, тараалар ажаага кирер айыл тургустунуп турар. Чүдө дээрге эрткен чылдын база дүжүттү мынчаар чылын чок ажаап, уламдыктырн турган

С. ДАНГАА

БАР АРГАЛАРЫ АЖЫГЛААР

Тоску беш чылдын доозукчу чылы ун ай болгаш төнер. Мынча ажил-агыйлар беш чыл чылдын түнелерин дүрдөр. Мал продуктуларын бүдүрер, ону күнүнге садырышты байдалы ам хаймышты. Сентябрь 16-да мезгүл бүтүр алырга, республика немелде план-биле 21600 тонна сүт садыр планын төс айларда 18590 тонна кылды күтүскен. Планнинг ботталышканын 86,5 хуу болган.

Күнүнге сүт садыр планын Тес-Хем район 116,8 хуу ботталдырган. Оон ажил-агыйлар-рылдан төс айларда 388 тонна сүт күнүнге дүжүрүштүгэн. Каа-Хем район чорукчу-биле узе санакыр чорукчулар деген. Олар район 2371 тонна сүтү дүжүрүштүгэн болган планын 93,9 хуу күтүскен. Бич-Хем район күнүнге 4265 тонна сүтү дүжүрүштүгэн, планын 91,1 хуу ботталдырган.

Күнүнге сүт садырының планын Барыш-Хемчик, Өвүр районнар саздалып, эрткен төс айларынч планнарын 68,8

—69,3 хуу күтүскен. Усу түлдө районнар артык айлар-да чыл планын күтүсчүр дэш сүт садырыш күндөдүрүш-ле. Малдыч чегерилгези экижидер чугула.

Чамдык ажил-агыйлар күнүнге сүт садырыш чыл планын ун ай буруннар күтүсчүр дэш бергенер. Мындагы СЭКП-ниң XXV съездинде атыл, «Улуг-Хаз», «УТКА 25 чылы», «Бүрен», «Кызыл туу», «Ленинчи орук», «Тес-Хем» совхозтар хамаарып. Ол ажил-агыйлар чыл планын эрткен төс айларда безин 94,6-дан 99,1 хуу чедир берилгезин мында удуруткучуларын, тускый эртемчилерин күш-ажылды эки организациын, малдын калдыгын, оң чегерилгези экижидерин көртүгүп турар.

Мында өөрчүтүп түнелдерин төлегенде чегелер база бар. Сентябрь 15-ке чедир «Чирял-Барыш», «Горгалы», «Бай-Тал», Жданов атыл. «Ак-Турут» совхозтар төс айлар планын 31,2-ден 53,2 хуу чедир күтүскен, ламыкты кудурктуу турар. Артык үш айларда чыл планын кылдыр хемчелерин амыр үстүнде совхозтарының удуруткучуларын илчилген турар. Мынчанга Жданов атыл совхоз чылда 21 тонна сүт садыр планын айларда 7,8 тонна кылдыр күтүсчүр. Багай ажаалдан турар.

Дүк садырыш чыл планын Бай-Тайга район—93,7, Барыш-Хемчик—89,6, Өвүр—93,6, Чоюн-Хемчик—92,9, Улуг-Хем—88,3 хуу күтүскен. Бо талазы-биле кудурктуу турар. Оң уламдыктын республика күнүнге сүт садырыш планын 98,9 хуу күтүскен. Ажил-агыйлар «Байлик» совхозтун аргы-гүзүүн эң хуу. Ол совхоз амгы 18 тонна дүк өрелит артык.

Малдан алып продуктуларын бүдүрерин көвүделер, ону күнүнге садырыш тургустунуп келген берге байдалдаран уштурар төзөдө, бар арга-курал-амырларын чеп ажилдээр херек.

чүтүскен, ламыкты кудурктуу турар. Артык үш айларда чыл планын кылдыр хемчелерин амыр үстүнде совхозтарының удуруткучуларын илчилген турар. Мынчанга Жданов атыл совхоз чылда 21 тонна сүт садыр планын айларда 7,8 тонна кылдыр күтүсчүр. Багай ажаалдан турар.

Дүк садырыш чыл планын Бай-Тайга район—93,7, Барыш-Хемчик—89,6, Өвүр—93,6, Чоюн-Хемчик—92,9, Улуг-Хем—88,3 хуу күтүскен. Бо талазы-биле кудурктуу турар. Оң уламдыктын республика күнүнге сүт садырыш планын 98,9 хуу күтүскен. Ажил-агыйлар «Байлик» совхозтун аргы-гүзүүн эң хуу. Ол совхоз амгы 18 тонна дүк өрелит артык.

Малдан алып продуктуларын бүдүрерин көвүделер, ону күнүнге садырыш тургустунуп келген берге байдалдаран уштурар төзөдө, бар арга-курал-амырларын чеп ажилдээр херек.

оң ившинатору боон келген. СССР-ниң даштык политиканын принциптерин улаштырышканын келер чылдың эгезинде болур совет коммунисттерин партиязынын XXV съездинге болуңду байлачкы биле болган элчилдерин чыл чыгыныч чок деп А. А. Громико меледеген. Тайбын дэш, улуустарын национал даарышчы чоруп болгаш содал деп шингээр дэш демисе-жиле турар бүтү кижилер моон солгаар-ла бистин элчиле чок каттыгарылганга болган илчиле дөткөнчөгөксө мана-ыл болураар.

Бо чыл болга улуустарын көтүрүлгө Европага айыл чок чорук болган кай ажилдажылга талазы-биле Чөвүлел хураалдын доозалган чыл кылды артык кылган деп. А. А. Громико уламчалып, Хельсинки европейки 33 чурттарын, АКШ-тин болган Канаданын дээди удуруткучуларын ат салганы-биле бижылдаттыган Чөвүлел хураалдын түнел азымы болза, бистин уезинтин шылтаргай документтеринин бирөөзү болуур. Коллективизиринин үчүзүлүгү болуур. Коллективизиринин үчүзүлүгү болуур. Коллективизиринин үчүзүлүгү болуур.

Баштайгы беш чылдарының Стахановчу шимчээшкинниң 40 чылынга тураскааткан Бүгү-эвилелин эртем-практиктик конференциязы. Стахановчу шимчээшкинниң 40 чылынга тураскааткан Бүгү-эвилелин эртем-практиктик конференциязы.

(СЭТА)

Тараа, хлеб — үнелиг эртине

ЧИДИРИГНИ БОЛДУРБАС

Төрөз совхозтуга он ажил чыл дүгүзүлдө комбайнерлер келдим. Күсүк дүжүт забекте кичирин санын-сеткенин аярга-ла кой-аң кире бээр күве болгай. Бо калдыктың ичинде безин совхозтун шөлдөрине багай оес дүжүт үнгөн. Ону ам ажаап агелде бердик. Ажил-агыйлар комбайнерлери 400 ажил гектар черинч тараанын кестирген. Амдызында бир гектардан 9 центер дүжүт алдынын турар. Бодун хуула 43 тонна тарааны бастырым. Чыл бүрдө миңчаар ажаалдан турган, тараанын үзенин, хабестик ажапны бо-ла сактып чоруп мез. Мээң болааларыны Каа-Хем районун «Тилеги» колхозунун механизатору Д. Даваа кичир иш илчилерин, ол чугула айтырмыш чогуур үезинде көлүргөн-дир.

Чадгыс килограмм тараа өсүрүп алыр дэш чеже кичир үгүт, дери үнерга? Агаа кайы хире күш чарыгалтынармы? Ону тоон көрбөс, херекке ала-бас ийн-чадгыс кижилер тарааны ажаал, хабестик бижырын турар улуустарын аралында безин бар болгай. Ону карама-биле көрүп келдим. Чамдыкты шылдыгып, улуска салгында-ра-лаа бээр мез.

Совхоз төвүнде столавадан болган хову тураанадан-да чегенерге илчил: хабест артын артын каар. Ону илде ажаалдан турар новалар херек

О. КОШКАР-ООЛ, «Сүт-Хал» совхозтун комбайнери.

ДЕЛЕГЕЙ БО ХҮННЕРДЕ

КНО-нун Кол Ассамблеязының XXX сессиязын

А. А. ГРОМЫКОНУҢ ЧУГААЗЫ

КНО-нун Кол Ассамблеязының XXX сессиязын А. А. Громиконун чугаазы. КНО-нун даштык политиканын принциптерин улаштырышканын келер чылдың эгезинде болур совет коммунисттерин партиязынын XXV съездинге болуңду байлачкы биле болган элчилдерин чыл чыгыныч чок деп А. А. Громико меледеген. Тайбын дэш, улуустарын национал даарышчы чоруп болгаш содал деп шингээр дэш демисе-жиле турар бүтү кижилер моон солгаар-ла бистин элчиле чок каттыгарылганга болган илчиле дөткөнчөгөксө мана-ыл болураар.

Баштайгы беш чылдарының Стахановчу шимчээшкинниң 40 чылынга тураскааткан Бүгү-эвилелин эртем-практиктик конференциязы. Стахановчу шимчээшкинниң 40 чылынга тураскааткан Бүгү-эвилелин эртем-практиктик конференциязы.

Сөөлгү үеде болган делегей болуштуларын чылдоо чорудууларын ала-бас боруу социал системаларын күрүштерин тайбын эрге-ажылчынга дүжүтүр турар персептивалык политика болур деп, боттотуруктун үндө-мөчө түрүр турар бүтү кижилерин кылган түнелерин илчиле турар деп, оон илдэй А. А. Громико меледеген.

Совет Эвилелин дамаарыштыр чүд дээрге, Ленинге чыгыс чылдын бистин чурттуусу делегей харылдаарында ол принциптерин бүтүлдөн ху-лаан көргөн нормалар кылдыр улам илдэй ботталары дэш могак чок демиселде чоруту-ругу. Өскө социал систем чуртгар-биле бистин бот-мекте-ривистиң харылдаа (шата) бистин эрге-ажылчын халдаан-ныла, чогуур дугураалдыкты болган дугураа-лазы-биле бисту-ругу турар чур-ге-ажылчынны турар иш ч. Ол чорук, иш делегейде (Эгези Тен.

(СЭТА)

ТАРААНЫ ХҮНДҮЛЭЭР, КАМНААР

Эки бижиртынга хлеб кржа төрөлгөсөнд чыгаалды кылган ооза чуу болур деп улут совет эртенде Тимирязев үнелиг, хүндүлөп чыгаалаа. Социалистик Күш-ажыраа ийи дагыр Маадыр, СССР-нин Дээли Советини депутатта Киевград облаетин СЭКП-нин XX съездин аттыг колхозта трактор бригадалынын бригадир А. В. Гитлаовтун «Хлеб дугайында болдогдот чагааты совет кижилерини сатшы-сетканын хайныктырган. Ол айтыр талаа-биле бистин чуртууна тарааны, бижирган хлебтин чыгарып чо болдуурар-биле чыгааны калбарган.

дугайы камалталыг болуру теригин чуула. Камнага дээг демиселди күшталлар джурдуг бис. Чуге дээрге тараа-бистин үнелиг байлаагыс. А белен хлеб, далган-тараа айман камнаасы, ош чеп ажылгавас, түгөчөлөр чоруктар бистин доорейтер, суурларымста ам-лаа эвээр эвес. Ол дугайы республика солунары бижип, чошун сатып-ооалыг ал тугарын доттон тугар мен. Хлеб айман камнаар дугайыда айтыр Тыванын аш-чеп үлестирүүнү бүтүртүлөсүндө каныгы? 1973 чылда ол эргелелди хлеб бижирган черлер 8 тонаа далган, бо чылдын берги нар-тынды 3 тонаа далган камнаан алган. Ычылаа-лаа, бистин тамдик ажилчыларымс бижирган хлебти үнелеске, кайы-камаан чокка октаар чүүлөр бар. Ол мышкан аш-чепте ажиллап турар камнак кижилерде, таныс-булокта хлебти бажынчымыс ашмыс-са-лаа каныг боор дээр байлаалыг сакын ам-лаа чыгаар. Бир эвес ашмыс-са-лаа 30 кижил ажиллаан, бир углаа үжөн хлебти ашар болза чу-ле артар бе? Артык чыргалар бар, кайра ош үнөр. Бу дугайы ажилын ижи бурчуу углап бижил, арми-чүрүн бо-лур ужурут. Хлебти машиналарже чүдүрерде ламчлар лотоктарын

дузаан-биле эвес, анаа-ла мөнөөчкө кылдыр чүдүргөш чоруунтар. Магазинер, суурлар аралыга дамылап торла ош улут, хой толгунлар, дээлектер көвүдээр. Ыдыг продукцияны салгык кымаа-даа денделер берип, ош саг-пас болгай. Ыдыг түгөчөлөр чоруктар Ак-Доурактын, Ча-лаанын хлеб заводтарында бар. Барым-Хемчик, Чөөн-Хем-чик районуну аш-чеп ма-газинериде бижирган хлеб-тер кирер тускайлаан көзө-никтер ам-лаа кылдымыс. Ында магизинерини хой ке-зинде хлеб хууан ашарына таарымын байдалар турус-тумай. Чамдык салып ашмы-члар кара тараалды болуу, магизинге келгенде бир шоолу чыгып хлебти салып алган шой-чын турар. Олар ош-биле ха-валыныр, иктерини чөмөсү чүгөжөк. Салыг ажиллакчы-ларды күчүч контроллерларын киржилдери-биле ишдыг кижил-дерин хынал, ол үнелг чөмкү чөмкү каинаар чыргалар тур-гун толгунар ужурут. Эрткен сес айларда бистин республика чыг далганга 15 мүн тонаа хлеб-булочка кыма-ларын дөштөтөмгө технологиян арзы-биле бидургу үнелер. Ош иштинде 3,5 мүн тономон ош ашмандыг шынарин, экиж-лер чиг-эттин дузаан-биле би-жирги кылган. Хлеб айман

камнааталыг бижирарынче, продукцияны шынарин бедир-леринче сагыш салдыгай. Бир эвес чир чөмкү шынарлыг кылдыр кылп кээр болза, ош толутуна бээр артыкшылыг чүвө үнелс дээрин бистин хлеб бижирмып турар ажил-чыларымс эки билерлер. Продукция толутунамс, бедик шыналыг, эки бышкак, амдан-дыг болурун чөмкү аш-чеп суурларын улам бижылгаар дээш ажилчыларын болгаш иже-нер-техникти ажиллакчылар-тын өмөздөлгөсүн организат-тар турар бис.

Чөөн-Хемчикте, Чөөн-Хем-чик районуну аш-чеп ма-газинериде бижирган хлеб-тер кирер тускайлаан көзө-никтер ам-лаа кылдымыс. Ында магизинерини хой ке-зинде хлеб хууан ашарына таарымын байдалар турус-тумай. Чамдык салып ашмы-члар кара тараалды болуу, магизинге келгенде бир шоолу чыгып хлебти салып алган шой-чын турар. Олар ош-биле ха-валыныр, иктерини чөмөсү чүгөжөк. Салыг ажиллакчы-ларды күчүч контроллерларын киржилдери-биле ишдыг кижил-дерин хынал, ол үнелг чөмкү чөмкү каинаар чыргалар тур-гун толгунар ужурут. Эрткен сес айларда бистин республика чыг далганга 15 мүн тонаа хлеб-булочка кыма-ларын дөштөтөмгө технологиян арзы-биле бидургу үнелер. Ош иштинде 3,5 мүн тономон ош ашмандыг шынарин, экиж-лер чиг-эттин дузаан-биле би-жирги кылган. Хлеб айман

Ярославдың Ленин орденниг мотор заводунда бидургае башкарлыгымиз автоматчыкан системанын ийги ээлчөө ажылгалаа кирген. Ол чорук башкарлыгын-ның тынарин болгаш шалыкым чоруун ээзи бедиктен. ЧУРУКТА: ол системаның цех пункту-зунда келген информациянын уагт иже-нер М. Маргинова болган оператор И. Ерохина ЭСМ-де сайгарып тур. Б. САРАНЦЕВИЧ фотоу. (СЭТА-ның фотокриказы).

ДЕТКИП ТҮР МЕН

Тыва АССР-ниң алдарлыг механизатору ийи Ленин ор-деннин эдилексиз Дойбан Дашьянович Даванын «Тараа, хлеб — үнелиг эртине» деп иже-лит Тыванын механизаторла-рынга ажык чагаанын сеткил ханымыкын-биле деткип-шаап, бозумуну боддаларымн илережилесим.

Тарааны үнелиг деннар чүвө-даа тынаас мен, ол ал-дын эртине. Тараан кылган хлебти, печенелерин, бижир-ган далганарын чырге ам-данным каныг ийик! Мен Кызылдың хлеб заво-дулук кондитери кижме мен. Бистин кондитер пегинде ан-ды-бүрү праниктерни, тортар-ны далгадлап бижирми, рес-публиканын районарычже чо-рулуп турар бис. Айны паз-нын үргүчү ажыр күөсөдип

турар бис. Бир эелчөгө-ле бир тонаа 500 кг праникти бижы-рып турар бис. Бозумуну пегинге ажиллап турган, далганым төп, чапып бурзатпайн хөмүрү агеалар кижме мен. Мээң аш-өөрүм баа-мычалдыр ажиллап турарлар. Чамдык аш-ненин аш-чөпү бистин ол далгандан кылган праниктерини күдүмчүлэре октамылап маннашар чоруу-рунга ашка-ла хомулап чоруур мен. Чамдык уаус хлеб, праник артын бок төгөр машина-ларже уруптарын чөжө көр-бедим дээр. Ол кончук хому-лапчыг. Илчанган хлебти хому-лаар, хүндүлээр бүтү-нинин идыктыг хүдөөлөгө бо-лур ужурут.

Ы. ХОМУШКУ, Кызылдың хлеб заводунуң кондитери.

ЧУГУЛА АЙТЫРЫГ

Чогуур үзүнүңе чуула айты-рымн көрдүргө Тыва АССР-нин алдарлыг механизатору Д. Даванын «Шы» солугу ажык чагаанын номчааш, сеткил ханым уулу сонуургал-биле тамыкшын, ош деткирми механизаторларга сүмөлөп боз-шаштырарын, көрдүм. Шы-нал-ла, мен ишкыш бистин «Барлык» совхозтуң Акси-Бар-лык салбырынч тараажымын ош деткип, чуудурутум бол-ду.

Бистер бо чылын колдуунда мал чөмкү көвүдөлү турар, а тарааны чүгө сугаттыг чер-лерде тараан бис. Сугаттыг черде тарааныс бир гектардан 7 центнер болур турар. Агро-ном кижиниң-даа, черде тара-жын кал сакын салыр чүвө — тарааны эки остуруп адыр. А ош остуруп чынар-дыр чок ажал алдыр. Бисте тараанын бедик дүжүдү осту-руп алдырнып бүгү-ле аргалар-бар. Ош бистер ам-лаа чөдүр ажиллаарып турар бис. Ош ужуң бо чылын тараанын ичин дүжүдү совоктаа кулу болган. Эрткен чылларда-лаа кулу болганын.

Чогуур үзүнүңе чуула айты-рымн көрдүргө Тыва АССР-нин алдарлыг механизатору Д. Даванын «Шы» солугу ажык чагаанын номчааш, сеткил ханым уулу сонуургал-биле тамыкшын, ош деткирми механизаторларга сүмөлөп боз-шаштырарын, көрдүм. Шы-нал-ла, мен ишкыш бистин «Барлык» совхозтуң Акси-Бар-лык салбырынч тараажымын ош деткип, чуудурутум бол-ду. Бистер бо чылын колдуунда мал чөмкү көвүдөлү турар, а тарааны чүгө сугаттыг чер-лерде тараан бис. Сугаттыг черде тарааныс бир гектардан 7 центнер болур турар. Агро-ном кижиниң-даа, черде тара-жын кал сакын салыр чүвө — тарааны эки остуруп адыр. А ош остуруп чынар-дыр чок ажал алдыр. Бисте тараанын бедик дүжүдү осту-руп алдырнып бүгү-ле аргалар-бар. Ош бистер ам-лаа чөдүр ажиллаарып турар бис. Ош ужуң бо чылын тараанын ичин дүжүдү совоктаа кулу болган. Эрткен чылларда-лаа кулу болганын.

Чогуур үзүнүңе чуула айты-рымн көрдүргө Тыва АССР-нин алдарлыг механизатору Д. Даванын «Шы» солугу ажык чагаанын номчааш, сеткил ханым уулу сонуургал-биле тамыкшын, ош деткирми механизаторларга сүмөлөп боз-шаштырарын, көрдүм. Шы-нал-ла, мен ишкыш бистин «Барлык» совхозтуң Акси-Бар-лык салбырынч тараажымын ош деткип, чуудурутум бол-ду. Бистер бо чылын колдуунда мал чөмкү көвүдөлү турар, а тарааны чүгө сугаттыг чер-лерде тараан бис. Сугаттыг черде тарааныс бир гектардан 7 центнер болур турар. Агро-ном кижиниң-даа, черде тара-жын кал сакын салыр чүвө — тарааны эки остуруп адыр. А ош остуруп чынар-дыр чок ажал алдыр. Бисте тараанын бедик дүжүдү осту-руп алдырнып бүгү-ле аргалар-бар. Ош бистер ам-лаа чөдүр ажиллаарып турар бис. Ош ужуң бо чылын тараанын ичин дүжүдү совоктаа кулу болган. Эрткен чылларда-лаа кулу болганын.

О. ХОМУШКУ, «Барлык» совхозтуң Акси-Барлык салбырында агроном.

Чербинин арга-мыш ажил-агымын коллектив беш чылдыг планын даалгаарын чедикшикниг күөсөдөр дээш шалычы ажиллап турар. Ош ажил-чылары Чербинин де-вискээрине кат-химстерин ашмаа остурер салтың шолуң бо чылын 80 га чөдөр калбар-каныр. Ында тараан виктор-иниң, маданын, раиска-ның болган ош өске-даа кат-химстерин үнүжү эки болуп, бо күзүн бедик дүжүттү болган. Ажыл-агымын ажил-чылары ол шөлдө 120 га чер-де чыжырганын база остуруп агаалын.

Бо чурукта Чербинин кат-химствег салында чагай өскөн раискаларын ажилчыларынч ажал турары. О. ОХЕМЧИКТИН фотоу.

Төлөпиг салгалдың кижилери

Алазын ажил-херэн огуу, а иезиниң уруу улам-чылап, салгаарында чагай херек кайда боор. Болуңуң ада-мезиниң хоочун салгалдың чагай мергежерини ол-ла хейер уламчылап, огуу хойжу, уруу сакны бо-луу бээр ишдык, азы тулутуңуң ажы-толу тулукчу, экинчи огуу азы болуу бээр дээш ишкыш кижилерини хой-биле көрдүрүп болур. Хоочун хойжу Салчак биле ош огуу Александр Кара-ооларын дугайы бо довуу корреспондентчаа кириер. Ол талаа-биле очерктерин, чуулдарын, корреспондентчаларын бижип, сал-анал-лар солчурун солунуңу хой саныг бижикчилериндег редакция дилең тур.

«Орденниг» дийар. Ала-чурттуг Улуг дайыннын үе-линде мал бажын ишдүгү ө-түргөн база Камды шеритте-лош саныг малды дузалаамч кылдыр берген дээш ошунан Тыва Арат Республиканын алдарлыг малчыны деп атын хөрөк дөлдө-биле кады алы-шып, Республика орден-биле намыктаан. Мөңгүн-Тайганын хоочун коммунистеринин би-рөөн Салчак Кара-оол колхоз тургузууңуңуңа база-да үлөкчөйгө киржин, ишдиле-тирген малдын бештайгы калдарчыларынч бирөөн болу берген. Ош бээр төрөөн колхозтуңа ош остуруп берген Хоондан алган ажык-олча

база-да эвөрш өвөс. Сурагым хойжу бөдүңа ажи-түңи база мал ашмын-га инак кылдыр остуруп каан. Ош Хеймер огуу Александр дөрге база-да адамын дөвөш ажилдыр кижиле болган. Ол тө-рөөн черинге мал акаарын, адамы дөг инак кижиле кылдыр өтүп келген, сөөлүдөрдү ада-нын дүрүм бугаар дузалаак-чы калдарчы-лаа болган. Уел-ли көргө Александр өг-бүлө-лүг-дээш апарган. Бозуңа дүштүк кылдыр ол база-ла малчын түлү уруу, ажил-и-пчи, кезеж-күмүш ишди алган.

Мөңгүн-Тайга районун де-вискээрине бештайгы комсо-молчу-аныктар бригадалыг үш чыг бурзаштар «Малчы» колхозтуң Кара-Хову деви-сээрине тургускан. Ында ам анык-даа бол ат-сураа бил-дигир апарган малчынар хой. Оларга ол-ла бригадала партия бөлүүнү организат-чыг Борарган Кан-оол, Ты-да АССР-ин Дээли Советини депутатта, комсомолчу хойжу Мандымыч Чечекма, школа дооркан-хойжулун түтөн Салчак Айланмаа, Хертек Ка-ра-оол, Адаш Чечекма, Ир-тин Чуур ишкыш даалдырган ажилчыны кызык кижилер хой.

Ук бригада төрүүр чүс хой-дөш 95 хураанын камгалап алган, СЭКП Мөңгүн-Тайга райкомунун, райбүсөккомун болган ВЛКСМ райкомунун дөвөш бригадалар арамнада шкыңыр Кызыл туугун чаалап алган. Ында аныктар ки-жилдикчилери хоочун малчынар хой. Оларга Сал-чак Кара-оол болу, Салчак Хертек-оол, Хертек Чыңгыш, Мөңгө Серен-Натип, Дөңгөк Бады болган өскөлөр-даа та-наардыг. Хоочуннарны дүр-жүлгөн, аныктарын ийи тура-соруу бригаданын ийни чедикшикниң хандырын тур-ар.

Мал төлүү камгалан аш-чеп үеде малчынарга канчаар-даа аажок таарымчалыг болур. «Шымбай-ла чүвө-дир! Мындыг магалыг үеде эки ажиллап, бедик көргүзүлгөриң чедип ап турбайн канчаар!» — деп хоочун коммунист Салчак Кара-оол чугалап араар. Ол ам-лаа арга-сүмөш, бозуңуң киржилдери-биле огуу Алек-сандра-даа, бригаданың өске-даа анык малчынырына дузалашшышан хөпөр. Ажыл чок олтуруп шыдаас, кезөө-дө кыптыгын чоруур, хоочун коммунистин чыныкчындыг. Ийи салгалдын сурагыг хой-жулары, ийи коммунист Сал-чак Кара-оол биле ош огуу Александр Кара-оолдуң ажил-лаары кышкамын-биле чуга-лаарга мындыг-дыр. Комсо-молчу-аныктарын бо брига-дамы дөвөзүчү чылдын ийни чартында малга четчир чөм-ки белектерин, сынтагааш-кыны организатчыг чоруур, боттарынын мурунда сал-дырган сурагаларын чедикши-книг күөсөдөр чөдүрүп аш-чеп үеде шүдүрү ажиллап турар-лар.

Организастиг эгелеээн

«Улуг-Хая» совхозтуң тус-кай эртеминерни мады та-рып боздаларың белектелиң чогуур үеинде чорууңу, ош организатчы эгелеэн. Сохот 13.000 хойну тарып боздалыр. Ук ажалды үш пунктуга чоруур. Ам 2500 баш хойну тарып бозаткан.

Ында ажил организатчы чө-рүк бригаданың хоон тарып боздалып турар техник Ай-мыр-оол Сайып-оол эки ажиллап турар. Ол черде 1770 баш хойну тарып бозаткан.

Ам-даа эгелевээн

Кыштаглаашчыга белек-телиң, кижай-хоранын сентябрь-дин үез келген. Бо чугула ажалды «Ас-Турут» совхоз-туң Кызыл-Дөг салбырында ам-даа эгелевээн. Азы сен-дээр кыштап чок бе? Кайың ишдыг боор. Кыштагаларың септен бөлүтүр таласы-биле кылдың бузуңур ажил-ла ил-дирсе, Чыжың ап көрүлөңер. Орнда Кызыл-Дөг кыштагы-ның кагазы бүтүлүп алган. Ошун катар булар апар. Ол мышкан хойжу Кир-оолдуң кыштагынч септелген удуг.

Малчын Эрес-оолдуң кыштагы-нда ийи аа ишти чүртүр бажынның тузуу доорлобаш. Ош ишкыш Сегедег бип ишт-таны катар кылдыр негеттин-дери турар. Кышка удуз белекээр бо чүрө удуз чөмөчөңү ажил-лап турүжө, солбурый удузчуларың өлөк-киштөг септелгенче күнөөңгөй са-байн турар мадептин чүвө. Уе мансаар өвөс. Септелген ам дараан эгелевэе болза хор-жок.

КНО-нун Кол Ассамблеясынын XXX сессиясына

А. А. Громькоңун чугаазы

(Томтуз. Эгеси I-ги арнаа)

Чыктарда таарымчалык салтар...

Ол райондун бугу этру...

Бугу-ле чугулерин бар...

Делегей аренамында кол...

Индиянын мида чорун турар...

Ирактын даштыкы херектер...

ушкү арын 1975 ч. сентябрь 25

Кипде болган ону долган...

Табигыйдылаган доскут...

Делегейе душкунурут...

Ортем биле техникалык ам...

Бугу бугу херекке албик...

Чеселенишкенин дужур...

Ажылыч чоннарнын эрге...

Совет Эвилеи-биле болган...

Соода, бирги ээледеги оору...

Ортем биле техникалык ам...

Бугу бугу херекке албик...

Чеселенишкенин дужур...

Бугу бугу херекке албик...

Эквадорнун Компартиязын...

ЛОНДОН. «Чили политхорудат...

лазы-биле оюлгу базымын...

Ону удуртуга болдурун...

Амгы сессияга чугаалажы...

Делегейе айыл кол чорук...

Совет Эвилеинин чугуа...

А. А. Громькоңун чугаазы...

КНО-нун Кол Ассамблеясы...

Бир ун-биле

НЬО-ПОРК (СЭТА). Чаа...

Дж. Фордче халдаашкын

«Татра» аттыг чехословак...

Кол Ассамблеянын XXX сессиясында

НЬО-ПОРК. (СЭТА-нын...

Бразилиянын даштыкы хер...

Америк-совет хариллаар...

Шеглешкени чокка, а экин...

Чеселенишкенин дужур...

Амгы уде халдаашкын...

МЕДЭЭЛЕР

36 тоннаны белеткөөн

Мал чөмү белеткөөр чугула ажылдаа...

Район товунуң 30 ажыг алабан-хаакчылары...

Вожатыйлар өөрөнгөн

Республиканың школаларында уауг пионер вожатыйлары...

Тыва АССР-ниң чырыдышыкын министрлик...

Семинярың киржичилери ажымын дуржуугазын...

Ажыл-ишчилерге концерт

Монгун-Тайга районунд Музгун-Аксы Култура бажымы...

Агитбригаданың концерттиң программасы...

Электрижи-дилге

«Көдөз электри туду» аргелдиниң тудуужулары...

«Бүрөң», «Удуг-Хав», «Саян» совхозтары...

Ажыл-агылары электрижердер ажыл республикада...

«Эрткен үеже пистолет-биле боолартар болууда...

Совет улустуң Ада-чурттуң Улуг дайыны тыва улустуң...

гизин оларга харам чокка сөй-нөп келгенин билгир бис...

ӨӨРӨНӨР, ЧЫЫР, МӨӨНӨНӨР

Тываның дыл, литература болгаш төгүндүк эртем-шын-чылел институтунун фольклор...

ханы үел-бодалы, чараш чү-веге хандыкчылыгы илерээ...

гак Анай сулгар тыва улустуң ир культуразына бистин чоңу-вуска...

Тыва улустуң ирлары болза оран-чүрт дугайында...

«Бякышыл чараш ирга дө-көй, ирми чогаалары белеткөөн...

Тыва ир, кожомытарын чоң-дан чып бижир талазы-биле...

Аас чыгаалың бүгү хевир-лери тоолдар, тывызыктар...

Доруг-дайың бажында Хүмүш чүгөн шыйгыр-шып...

Бистин ажилдакчыыс музика шынчылдыгы З. К. Кыргас...

Сезен чылдарда Хемчик девискээринге мыл үпгөн Алдан-мадырларын тура...

Ужар кушка чалгын херек Ужарына дөгүм болур...

Тыва ир, кожомытарын чоң-дан чып бижир талазы-биле...

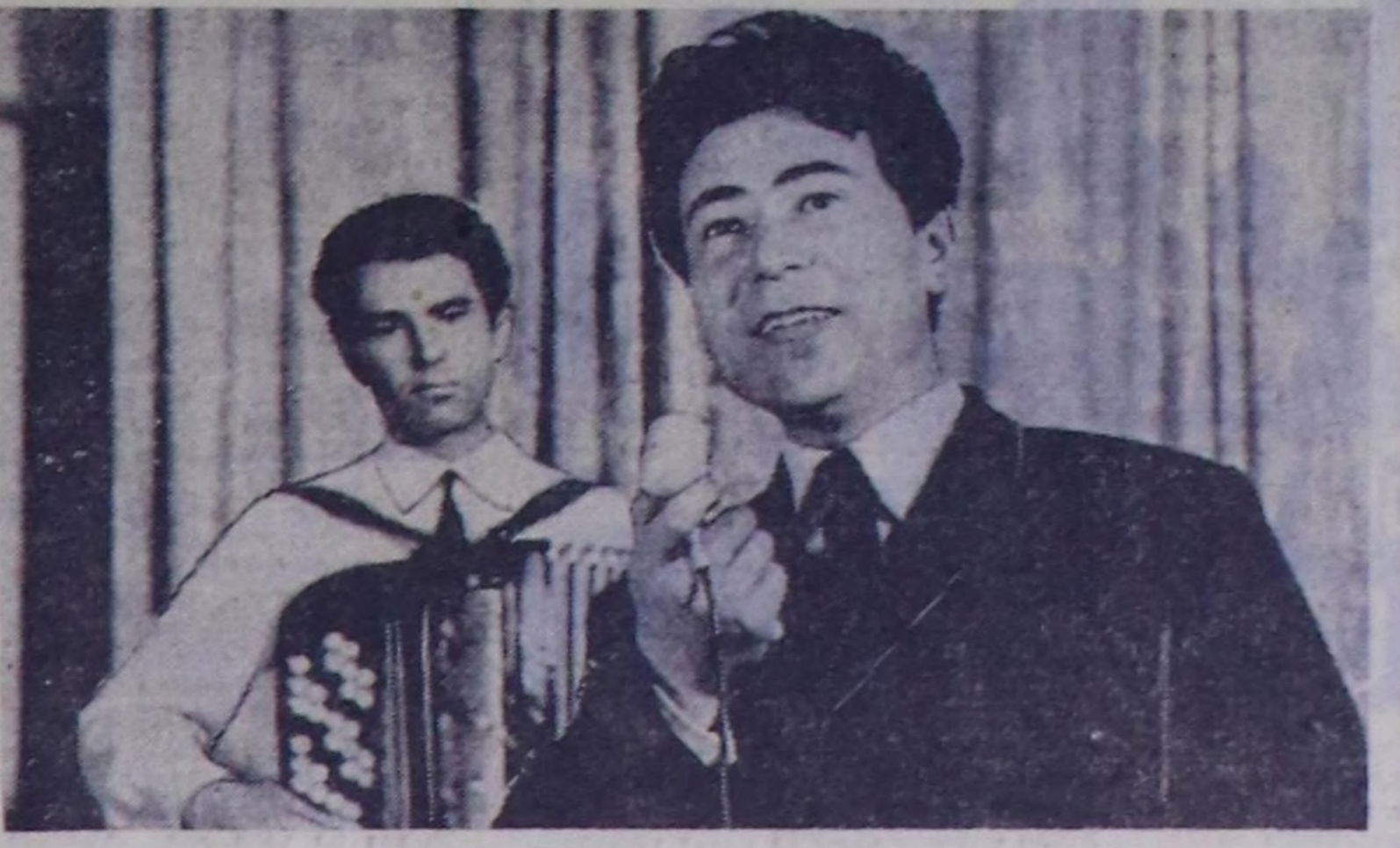
Чалбак чагай Шыдакка Салым-чолдун хүнү чырыр...

Ч. КУУЛАР, ТДЛТЭШИ-ниң эртем ажил-дакчыыс.

Тыва ир, кожомытарын чоң-дан чып бижир талазы-биле...

ЧУРУКТА: Даг-Алтай автономнук областың концерт-эстрада бюрозунуң ыраажымы...

ЧУРУКТА: Даг-Алтай автономнук областың концерт-эстрада бюрозунуң ыраажымы...

Беш чылдыы күүсеттинген КЕЖЭЭНИҢ-НЕ АЖЫЛ СООНДА

Кира Анастольева Максимова (№ 21 школаның өөредилге эргелекчиси)...

уауг 500-550 кижжи өөренир уауг эвес, мичалза-даа таварымчалыг...

Бо школа районнуң эң баштайгы ажылчы аныкчар шко-лазы...

Талазы-биле чугазың ССРЭ-ниң Чыдыдышыкын министр-ствозунуң кезжээк болгаш...

Светлана Снегова (11-ги класстың өөреникчиси) — Бо школада үшкү чылда өөренип тур мен...

Няни бивит школаның чамдыкты кылып шыдаас чүтүрү ажылчы аныкчар шко-лазы...

Бо школа районнуң эң баштайгы ажылчы аныкчар шко-лазы...

Талазы-биле чугазың ССРЭ-ниң Чыдыдышыкын министр-ствозунуң кезжээк болгаш...

Горький хоорайның ажылчы аныкчар школаларының эң экилериниң бирээзи — № 21 школаның дугайың хүн бүрүдө-ле...

Олар — горькийи аныкчар автозавадулар, кезжээ өөренип турарлар он муң хере...

Бо школа районнуң эң баштайгы ажылчы аныкчар шко-лазы...

Талазы-биле чугазың ССРЭ-ниң Чыдыдышыкын министр-ствозунуң кезжээк болгаш...

Бистин ажилдакчыыс музика шынчылдыгы З. К. Кыргас Москвага болгаш бүгү-заңыла...

Олар — горькийи аныкчар автозавадулар, кезжээ өөренип турарлар он муң хере...

Бо школа районнуң эң баштайгы ажылчы аныкчар шко-лазы...

Талазы-биле чугазың ССРЭ-ниң Чыдыдышыкын министр-ствозунуң кезжээк болгаш...

Тыва ир, кожомытарын чоң-дан чып бижир талазы-биле максатлыг ажылды О. Дарыма, В. Саган-оол, М. Өлөй-оол, К. Тоюң болгаш өскелер-даа...

Олар — горькийи аныкчар автозавадулар, кезжээ өөренип турарлар он муң хере...

Бо школа районнуң эң баштайгы ажылчы аныкчар шко-лазы...

Талазы-биле чугазың ССРЭ-ниң Чыдыдышыкын министр-ствозунуң кезжээк болгаш...

12 ХАРЛЫГ СТУДЕНТ

ЕРЕВАН. (СЭТА-ның корреспонденти М. Маркрян). Сентябрь 19-та Поддехиник институтунд башкылары, улуг курустарың студентилери чаа өөренип кирген Давид Артуноянга изиг байыр чедиргенер...

ол математика угланыштыкының школага өөренип киргеш, дүрген номчуру, санаар, арифметикалыг болгалаларын бодан билир турган...

Телевидение

Table with TV schedule: СЕНТЯБРЬ 25-ТЕ, МОСКВАДАН, 9.00—Медээлер, 9.10—«Бойбус-биле танжып тур бис», etc.

МОСКВА. Шыялыг матчыыныга Исландияның командазып 1:0 кылдыр тилээш, ССРЭ-ниң олимпий чымынд командазының футболбистери Монреальга болур Олимпий оюннарының финалдыг маргылаазына ойнаар эрген чалаан алганнар...

Агаар Кызылдың агаар станциязын аныктааның өзүгар алмыра, богуң республикага бүргөл, азыр, чагбас. Барың чүк угланышкының хаттың дүргени секундала 3-7 метр

Красноярскиниң политехниктиг институтунуң Кызылда салбыралы өөредилге 1975 чылдың октярга 1-де эгелээр. Ынанган хунаукчу болгаш кезжээк салбыралга өөренир бүгү студентилери өөренир бүгү сентябрының 30-де четки-леп келгенин билеп тур.

КИНО СЕНТЯБРЬ 25-ТЕ «НАЙЫРАЛ» «Виннету-Иичу-Чунуң огу» (2 серия) 9.30, 12.20, 15.10, 18.00, 20.50 шактарда.

ТУРИСТЕРГЕ ДЫҢНАДЫГ Кызыл — Абакан — Новосибирск — Волгоград — Патри-горск — Ереван — Тбилис — Батуми — Сухуми — Гагра — Ахал — Абакан — Кызыл маршрут-биле туристик поезди-ге аян-чорук кыдыр чоруур кижилер билип алынар. Туристтер 1975 чылдың сентябрь 30-де «Совет Тываның 5 чыл ою» стадионуң чанында эргининиң 9 шакта чымчак автобустарга озурупкаш чоруурлар.